

Ndang o ndang

SEERFER

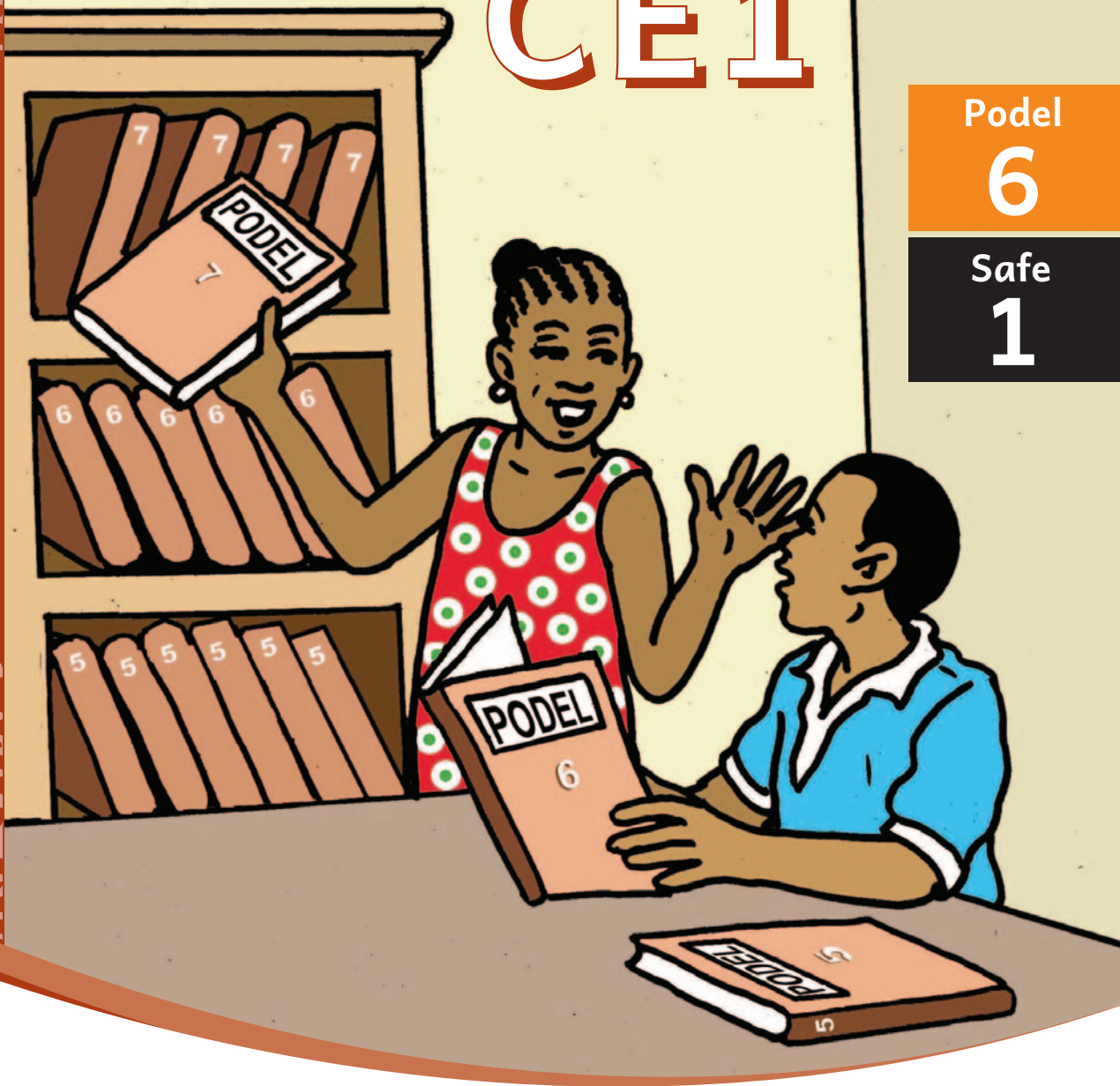
CE1

Podel

6

Safe

1

République du Sénégal

Ministère de l'Éducation nationale

Vente interdite

République du Sénégal

Ministère de l'Éducation nationale

Seereer

Ndang o ndang

Podel **6** Safe **1**

Édition 2019
Réimpression 2020

Avis de droit d'auteur : ©2016–2021 projet Sénégal Lecture Pour Tous pour l'Agence des États-Unis pour le développement international (USAID), contrat USAID n° AID-OAA-I-14-00055/AID-685-TO-16-00003, géré par Chemonics International. Tous droits réservés. Cette aide provient du peuple américain et est financée conjointement par l'USAID et le gouvernement du Sénégal.

Ce travail est disponible sous la licence Creative Commons Attribution 4.0 IGO licence (CC BY 4.0 IGO) <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/igo>. Sous cette licence, il est accordé le droit de copier, de distribuer, de diffuser et d'adapter ce travail y compris à des fins commerciales selon les conditions énoncées de la licence CC BY.

Taap Cangel

O ray ole Roog-Wuuseen..... 4

Ndew, o ñeek ole 16

Goy fa Ndol 28

Kumba o baayo le 40

O ray ole Roog - Wuuseen

O njaac' o ndew a ref'u a ne'el Roog-wuuseen. O ten soom o maad a jeg'u o ßiy onqaa na ñoowaa. A koom alaa ta rimeena boo a jeg ñaal betaatadaq, o maad a ne'tin Roog-wuuseen. Ke bisiidna gon leene refu ee o ßiy onquu maad a mos'ina jeg, boo bes fee a dakooxiidaa rek ta ñak. Kaaga taxu, ta ne'tin Roog-wuuseen. Ya'um kaa wond-noogun no fuga ßaak maak ne fod'ina no ndeer mbind no maad. No ndaxar neene ta jangtoogu a fegax ake. Meene ref'u it o xetand ole no wiin we yaa xew fa maak a jegna no saate fee. Roog-wuuseen a juga xa kiid xa mayu ndaa waagee o ñaay'. Ba'um a bug'a ta jeg o kor ndaa o ten ga'ee oleng.

Roog-wuuseen a fada doloox ndaa jeege o kor. Xew a jegangaa no mbind no maad, ta yong o loolaa soom. Keene jaaxlandu saate fee da mboogaa ee o ñak o doloox ole damun. Na bes fa leng, Roog-wuuseen a bood boo a fad no dɔuga ɓaak naa, ta geɓnoox no fimb ole no ndaxar naa. No ndak-fo-ndukax, baak a sam a paamum. Ta ñof o gisin soo a wuuqaa. Ndaxar ne dalfo laamtin :

- O ɓees onqe, xar taxu o loolaa ?
- Ta laayin ee ñakaa o ɓeef o leng, kene dɔmaxam.

A toon ale kaa yuf cer ke 'Paak ne foog'ina ee ne saate fee a ñoowtaa fa Roog-wuuseen taxu ta loolaa. Ta dakoox a layin ee wiin we nqetangaa no mbind ne, kaa da fataa a nafof ake.

Ƨaak ne layin ee : o bungangaa jeg o ɗaay, fok o xaad a koƧ. Maa o jofnooxkaa, xan o xet maaga fo o siides ta ne'el Ƨir. Roog-wuuseen a dalfo sawar, a muuyfoox ndaa a fatum ale kaa yoonit fo o njaaxid.

Ƨaak ne a dalin yiifum, a dakoox o layin ee :

o gefangaa baak le saqoona, xan o soƧ kam fee baak mayu. O jangangaa teen o xonq o leng, o xed teen kaa bugoona, xan Roog a jabin.

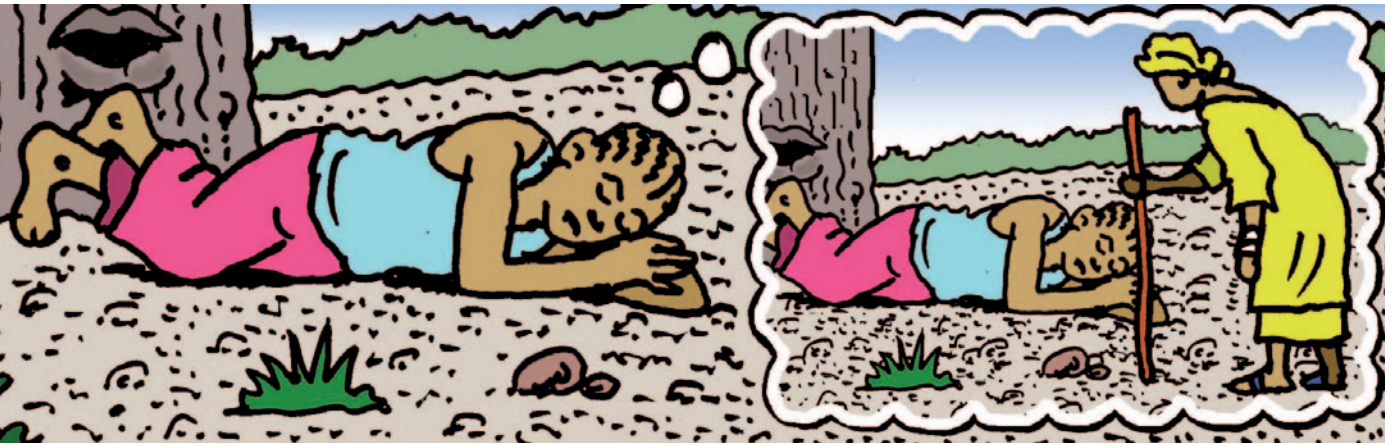
Ta dalfo xot o xonq o leng a xed ndax ta ñaay. Naaga ta damloox no fimb olaa a geenoox.

Ta dalfo yod a caf a leng a doon, a yod a lakas ale, a baf, a ñaay.

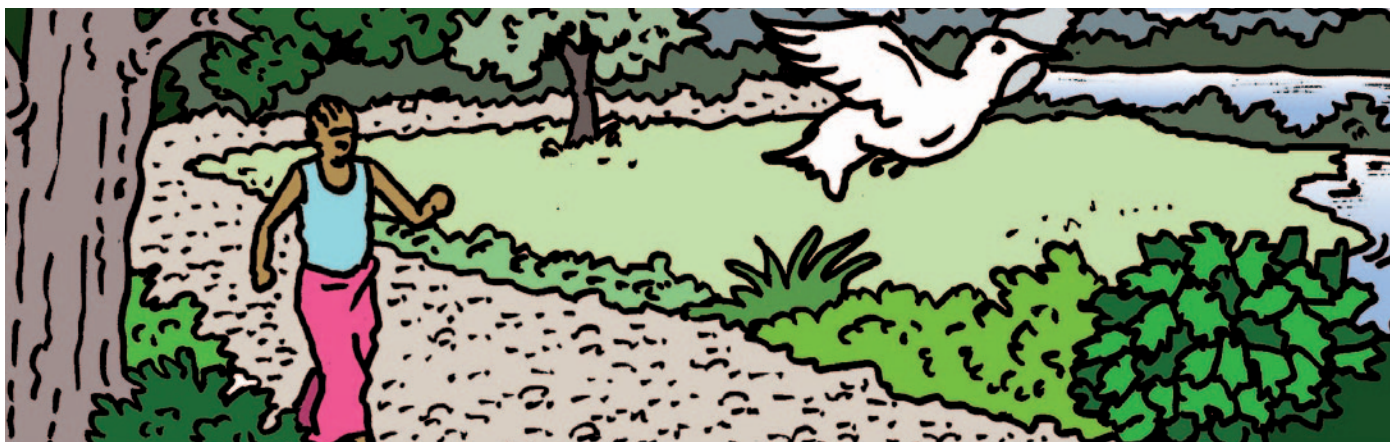
Roog-wuuseen a jeg o daay o maak. Yaa ta gidimna Paak ne boo a yut, ta reef a qal alaa, a sutoox saate fee. Weecee a bisloox no baak le. A cinjum, a naf ake no ndaxar ne o we yo'nooxaa nen kaa na nqedanan. Ye ta suurna fat alaa boo a rok na koɓ alaa, ta xet fa Jeen. O kaynaak oxe, a widaa kaa naakum a ñaamna . A sarandam ake a mbeer lool, daaf le a jafeñ, xooxoox we a mbaajanaa ndiig ne. Naaga Jegaan Jike ye ta guuraa o qolum boo a doxaa kañ ke, a damnu o ñaay. Roog-wuuseen a sut xonq baak le, a xed sam o ñaay olaa a ñuf. Da mbaxtaan den fik no cimb taxar yaa lanq ke nquɓna ndax a koɓ ale a ñoowatin.

Roog-wuuseen a suur na ñaac, a jangatin a fatum. A ñaay miñu soo a daaw a salandeer. Ta jaaxid yaam andee olum a fat a waru o reef boo a fad na saate faa Dir. No ndak-fo-ndukax, Ngiic ne xooyin a layin ee : o ßees, mam o jofaa ?

Ta doonin ee kaam widaa saate fee ndaxar Dir a refna. Ngiic ne a lalgandin ta gis a kiicum ake samna too a mboor yaam a wara xeexel. Ta ñaam a kiic a leng-leng soom a dalfo daan. Kam o faan olaaga, Roog-wuuseen a daad a ga' o taanum Yaa Ñilaan ta coodan a sak xa tim ndaxar.

Kam o faad ole, o taanum oxe a lay a Roog-wuuseen ee kaa o war o duuf xa loq axe ta cooxuuna no njang ne. O fi'angaan xan o jeg a koɓ ale fop. Yaa ta yoorna a sak ale ta dalfo yokoox. Roog-wuuseen a wet a kidum, a ga' o ndiif o mosu onqaa yoorooxuuna a yetaa a wirlooxaan. Ta inoox a geenu, a yook o ndiif onqe a retaa, ta reefin. Na fat alaa, ta deɓ mbiyaam, Roog-wuuseen a yuf a yoogoox miñu dɗuga ndaxar ne moyuuna o mat boo ta simid. Ta dakoox a baat o ret, a yong na ñaac' boo a fad na mbeel alaa dɗegna a fat alaa. Ta sut o xonq baak, a xed ndax ta waag o joot o ngal onqe. No ndak-fo-ndukax, ta ga' suk leng naa na jootnaa rew mayu, ta bislooxin.

Yaa suk ne a yufna ondik, wiin waa yeg ta jangaa foofi. Da laamtin gonum, ta lay a den ee Roog-wuuseen ne'eem. Rew waa a feetir, a njaaxid, xa buuq axaa a yodoox, da lay ee kaa mudinkan kam a mbeel ale. O leng na den a sim o yaal suk ne ta jootnin me moy'na mat ndagaan ne. Roog-wuuseen a fudoox no suk ne, a dalfo xot baak lakas. Ta xed taaga ndax ta waag o joot a mbeel ale. Ta de6 baak laa, a ga' ta suptoox o fel o maak o jiig o xe naa jootinkan. Na coot alaa, o fel ole laamtin ee mam a jofaa. Ta doonin ee no saate faa 'Dir a jofaa ndaa a xija lool.

O fel ole a andnin ee no waxtu timis, xan ta xet fo pis. Pis naaga naa biskan boo maa 'Dir.

Yaa Roog-wuuseen a jootna na mbeel alaa boo a yut, ceeɗ ne a mudaa, soo o yeng ole a rokaa. Ta reef o jax o leng olaa xurooxna, ta fokat teen nqeex fa a kodom. Ndeer a ñaf fo a feet, Roog-wuuseen a yook pis ndan fur naa wondooxna no fat onqaa. Yaa ta matiiduuna soom, pis ne a fool, a geenoox, a dalfo laamtin me ta jofaa no waxtu feeke yaam o kiin oxuu mosna o beer mene rek a ricooxaan. Roog-wuuseen a doonin ee no saate fa Ɗir um jofaa. Pis ne a dakoox a laamtin oxe luluuna maaga. Taaga Roog-wuuseen a wetandooxun me ta beerna. Roog seen cer kaa a cuf, ta yirmin a jaɓ o bisin na saate faa ndax ta ga'ir fa Ɗir.

Pis ne a dalfo yuug boo a fudir fo ten, a layin ee ta nyaay. Da cuf o yeng o muum a sog o mbad. Kuu da nqetitna rek, ta lalgand a Roog-wuuseen kaa ta fay'aa. Yaa mbeet ne xoolna, da mbadiid kam saax laa.

Oxe fod kam o xuluɓ olaa taxar a mbidna boo ta xet. Boo da mbadaa no mbind 'Dir, saate fee fop a yegandoor ee a njega o kenar. Da nqetoox a den, a ngenar a den ngenar maak naa yonna fo a kim fo o mbec. O yaal saax le a simit da mbar qoox maak fo cegel pogreer no ngenar ne.

'Dir a fokat wiin we fo gentand we.

A lalit o kenar oxe o ɓiy no maad a refu.

Ta simit da ñirin boo ta nandit fo kelwaar.

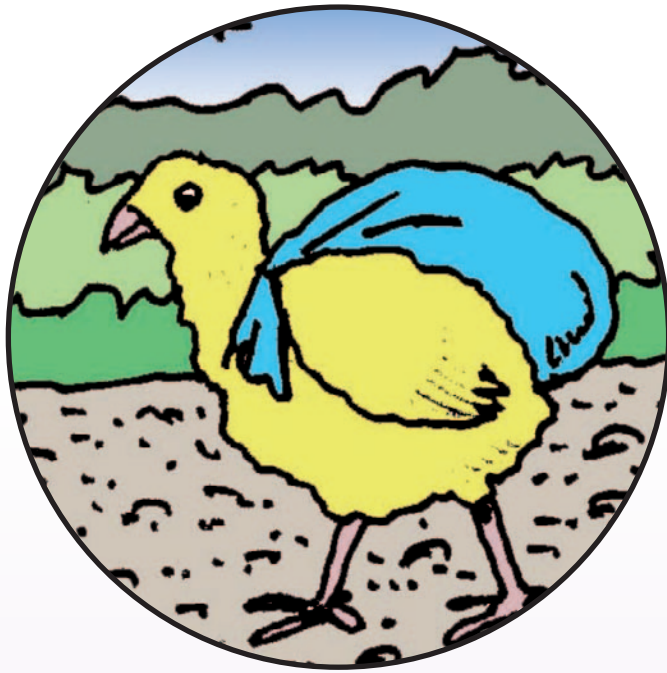

Naagaa saate fee dalfo sooboox no ngenar ne a ndokoox tikoarik mosu. Cegel ke fo ɓaabaan ke fop a buudiid'a. A tokax alaa Roog-wuuseen moy'u laltoox, a moy'u mos. A rokan'e ceq peme, wurus, xa ɗang fo xa ñaaf xa maraakiis xa mosu. Ndoki'um ne kaa riwel too a yoon fo ñiing. Ye da ɗutna, Dir fo nqel ne no maak we a ndodin, a moofnin na siis alaa no maad. Maaga o ga'angaan o and ee maat cit roog a refu, oleng waree o ɗastin. O andtangiran neene o xe nandit ee halal Roog o roɗgandaa. Yaa ngenar naa fagna, Roog-wuuseen a simit da nduuf a ɓaak ake yoqna ndax saate faa moy' o neq.

Laamit ke

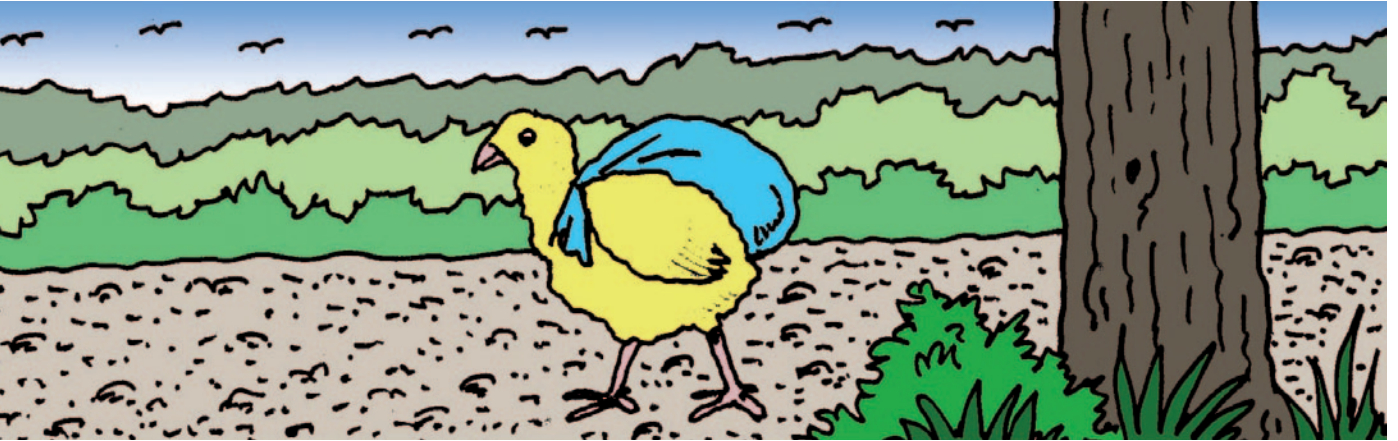
- 1 Xar taxu Roog-wuuseen a yoob o loolaa ?
- 2 An layun ta ñaay'ik ?
- 3 Kum pexey a jangu ngir sutoox no dom leene ?
- 4 Kum xalaato na ñaac' ale Roog-wuuseen ?

Ndew, o ñeek ole

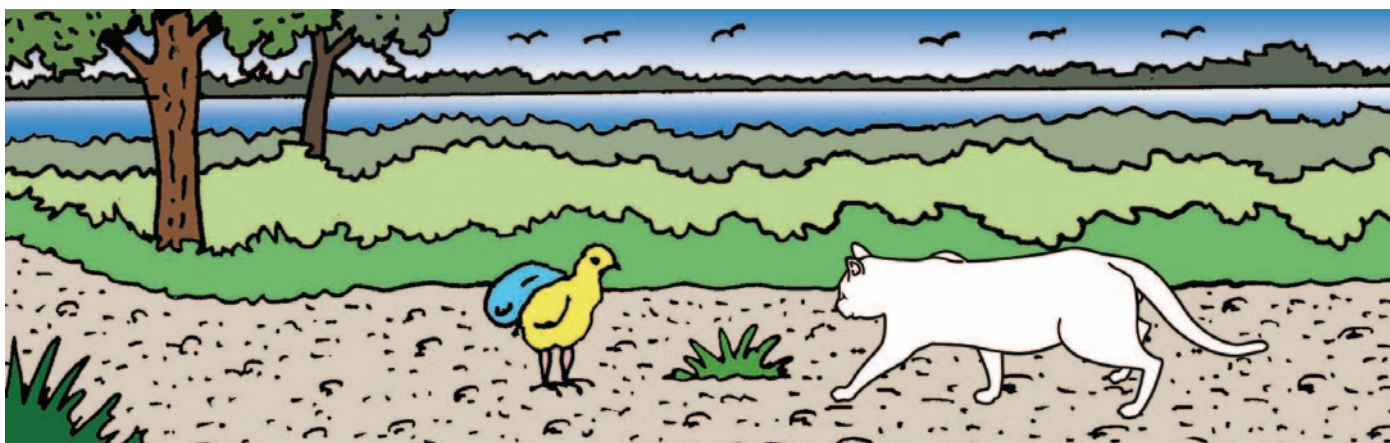

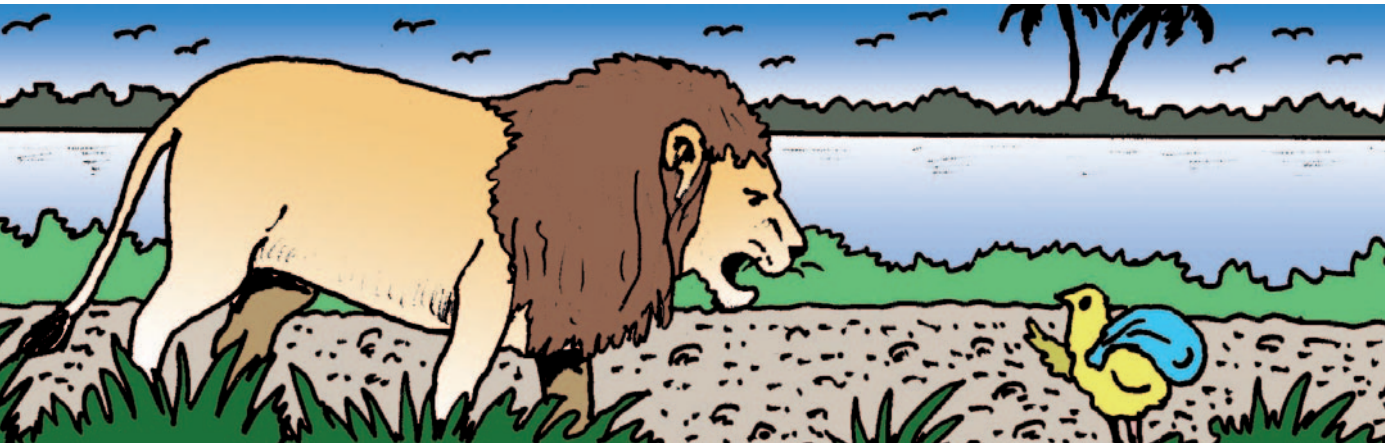
Ndew, o ñeek ole

Ndew o ñeek a ref'u, ndaa oleng mosee o ga' oxaa moyuuna o y'iy'. Roogseen, ye ta jegna xa kiid betaatadaq taaga a refu baayo. Faapum fa ya'um kaa nqon yaam nqeex. O maad rabdee den o saaku pursiin ke ta raw'ina den. Ta lokit mboqoosum a lokooxin. Na fat alaa, ta buɓ na Panq baa mat o yen. Ndaa ta inoox a lay na yar fo tegin ta waasanin. A Panq ale a waasanin no xeeñ butu yaam Ndew kaa ref o ñeek olaa jegna jom. A laamtaan itam me ta jofaa fo o neewelum. Ta doonin ee kaa ta retaa maa no maad ta rabdin ke ta seqanuuna.

A Panq alaa a jab o yoon fo ten, ndaa a suptooxa baa fod nen a koc. Ta jangin a bekin no mboqosum. Ndew a suur na fat alaa a xet fa Muus. Ta foog ee a jega mbuudaak. O ñeek ole a doonin ee refee ñaamelum yaam motee too mokee. Muus a jab ndaa ta laamtin me ta retaa nges teel ne. Ndew a layin ee kaa ta retaa maa no maad a xotik ke ta seqanuuna. Muus a yoon fo yaakaar ndax ta jegit maa-gaa kaa moyna no ten. Yaa ta suptooxna baa a fod nen mbep ngaaf, ta gisin a bek kam mboqosum. No ndak-fo-ndukax Moon a baf a xetwin, a laamtin me ta jofaa fo siipum

Ta doonin kaa ta lay'ina Muus naa. Moon itam a jaɓ o yoon fo ten no yaa ta suptooxna baa fod nen mbep maalo. Ndew a gisin a bekin no mboqoosum a suur a retaa. Ndew a xet fo Njogoy ta laamtin me ta jofaa na qal a maak alene. Ta doonin ee kaa ta retaa maa no maad ndax ta rabdin ke ta saqanuuna. Njogoy a suptoox baa fod nen mbep poɓar. Ndew a gisin a bekin kam mboqoosum.

Yaa ta ñaay'na baa a gof, ta xet fa Ñiig ta daagwaa.

Ta bug and ndax me o ñeek ole a retaa a gofa. O ñeek a layin ee ha-aa ! maa no maad um jofaa boo ta rabdaam ke ta seqanaxama.

Ñiig a jaɓ o yoon fo ten da ndet yaa ta suptooxna baa fod fo mbep tubur. Ta gisin a bekin no mboqoosum. Ndew a suur na fat alaa a xet fo o kiixire.

Ta laamtin me ta jofaa fo mboqoosum maak. O ñeek ole a layin ee kaa ta retaa maa no maad a rabdinook ke ta seqanuuna. O kiixire xe a yoon fo ten a suptoox baa fod fo ñaaw. Ndew a gisin a bekin kam mboqoosum. O ñeek fo yoonum meen a mbadtu na saate fee no maad. Yaa wiin we na saate fee a c'ookuuna ta garaa, da c'uf a laykin o maad. Ñeek oxe garaa a rabdinooxiid o saaku pursiin ole seqan'anoona.

O maad o soxodu xe a simit da mbayin foofi a ßaxin o ñeek ole. A xonangaa i ndabidkatiran dara. O ßiy o ndew onqe no maad a nanin, a foxrand xa ßay a foolaa a sipwaa. A lay ee o ten fa xooxum naa ßaxkaa foofi fo sumu le o ñeek ole. Ya da c'utna, ta inoox a roxondoox o ßaxañ foofi fo sumu le. A waafik o ñeek olaa. Yaa Ndeu a yookuuna ta garaa, ta dalfo diid baa sendaa. No teeyum fo yiifum ta xooy a Panq ta gar a yufgin. A Panq alaa a filtiid no mboqoos naa a suptoox baa nomtoox naa ta fod'ina. A foom o ßiy no maad boo ta yen.

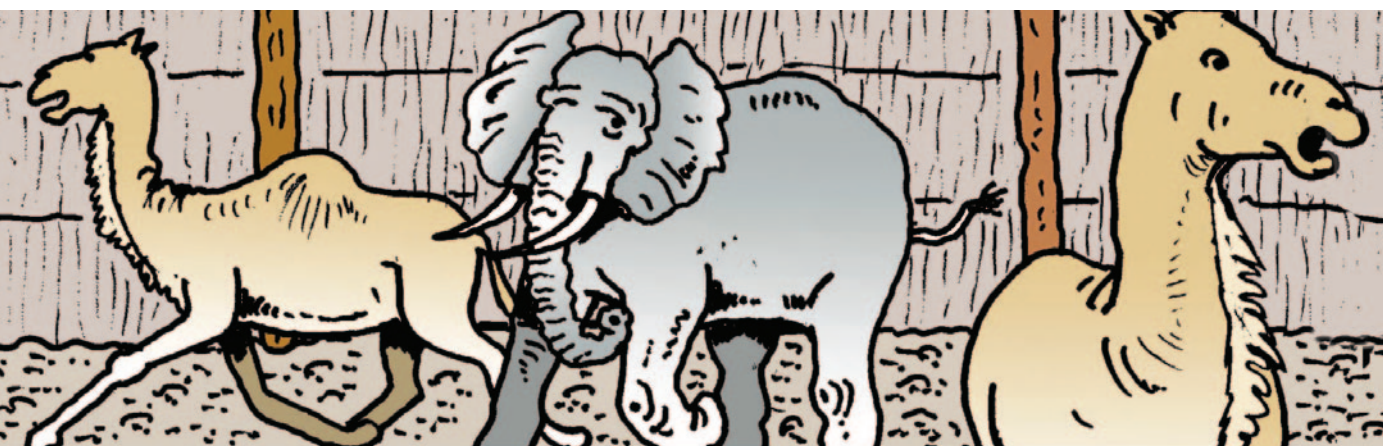
Foofi fo sumu laa taa roxondoox'ina a baxooxin a doxin. Saate faa a njaaxid' lool. Taaga o leng na den a layu ee :

fat i mbeg o ñeek o soxodu leeke kam nguna ne na cek a maak ake.

Xan a copin boo ta xon. Ndew a dalfo wuuq a xooy a Muus ta y'ufgin.

Muus a filtiid no mboqoos ne a suptoox baa fod ne ta fod'ina. Taaga waru a cek ake fop baa y'ut a bisloox oxe moy'na o magin.

Fat i mbeg o ñeek olene kam kud ne pambe ke, xan da ndakin boo ta xon. Teen Ndew a ñofu a xooy a Moon ta gar a damtin.

Moon a filtiid no mboqoos ne a suptoox baa nomtoox ne ta fod'ina, a war pambe kaa fop. A bisloox oxe moy'na o magin teen, saate fee a mbuux lool.

Ke jaaxlandna den refu nam a mbi'kaa baa a sambir fo o ñeek jini lene. Oxe adwanna gaynaak we a lay a den ee da mbeg o ñeek ole fo keeleem ke. Xan a natin, a ndakin baa cut soo da fofin boo ta xon. Ndew a lay a Ñiig ta damtin. Ta babit no mboqoos ne ndax ta damit o ñeek ole. Ta dalfo suptoox baa nand ne ta fod'ina. Ta eet o deet keeleem ke, a fad a den a laaɓ a ciigum ale.

A dakatin a den o leng-o-leng.

Saate faa a njaaxid' boo andatee kaa da mbarna o mbi'. Da nqooy o maad a njangtooxin ke xewna. O maad a lay a den ee o ñeek o yi'yu lene bugee o xonit mene. Fat a cooxel o saaku pursiinum ta xot a fatum. Ñeek a retangaa boo a yung kam a koɓ alaa nu ndaabin. Nu ndaawangaan nu mbarin soo njaɓ lamum ne. Me ta refna nu mbaaga o mbet ndap ne no halal fee. Nu coox a ñeek o saaku pursiin ole seqanauuma. Taaga ñeek a sutooxu saate faa. Ye ta retina baa baatin, teen wiin we a ñaayu pis kaa a yoon fo maad a ndaabkin.

Pis kaa a mbafoox, a ñof lool, o nqas onqaa a may lool, oxuu refna a layaa jumaa.

- O leng na den a lay ee : um daawangaan xan um gef xooxum boo ta puc.

- o lakas a doonatin ee : kaam soçkaa a caf ake boo da mok.

- o lakas a layatin ee : kaam judkan boo ta ref ndaw.

Ta jeg oxaa layna ee : nuun fop nu mbaagee, kaam bekkann no saaku hiβin βil maak. Soo deβin no duf laa na mbeel alaa.

o lakas a lay a den ee : mbi'yo o ndang too nu mbañ o mbeecit ke ta fi'na. O ñeek oleene refee o ñeek o βor. Rew mayu a ñaawooxa na saate faa yaam o ten.

Yaa Ndew a yookna fo ut olaa a may kam a eel ake. Ta wi'caqiloox a yook o lox pis olaa na garaa. Ta dalfo wuuq a xooy o kiixire xe ndax ta muclin no maad o pi'akaanu xe. O kiixire xe a baftiid no mboqoos naa a suptoox baa nand naa ta fod'ina. Naaga a xotu laɓ fo a kas a war wiin we ndeefoogna a ñeek. Ndew a dalfo xot mboqoosum a suuratin na fat alaa. O kiixire xe a gadwanin o saaku laa a ñaay'aa baa mbad na saate faa. O fog ole fop a simniidin a njookin a njal. Ta lasit pursiin ke ndeer fogum fo qaariitum. O kiin tigum, tig no kiin fa ta waasel fo ten

Laamit ke

- 1 Xar taxu Ndew a retaa no mbind no maad ?
- 2 Cooxti xa anddiloor xa fak Ndew ?
- 3 Nam Ndew a fi'u baa yoon fo faabaan mayu ?
- 4 Cooxti xalaatof no ke maad a fi'na ?

Goy fa Ndol

Goy fa Ndol

No ñaal naa koom, goy fa Ndol kaa yoon'u a ñaay'ik. Na fat alaa Ndol a lay o yoonum keene :

- O koores, jegkoogaam o ðaay um and'angaa ne ne'eena.
- Mi'! Mi' goy ne'eem. Wo koy ?
- Mi' ! Mi oxe ne'el o kenar.

O we yoona ñaay'aa a ndetaa.

Goy fa Ndol a nqija yaam a fat a cigdu le.

Keene taxu ye da mbadna na saate fee, da nqef yook fo ñaamel. Da mbadnel no ndok daaf. No kirand naa o kiin o paax a bisiid a den a saxal maalo fa ßelu. O kiin o paax oxe a doon a saxal ale, a lay ee : Yaal saate fee lultiidu maalo feene genar we.

- Goy le a bug o ñaam teen, ndaa Ndol a fañtin.

- O koores maalo feeke bisiidaandee o ten. O kenar oxe jegun, ta ref a mi. O yaal saate fee kaa warong o weecit.

Goy a yoq fo nqeexum. Ye nqeex ne a yokuuna no ndeer o yeng, ta inoox a rokoox tikoarik no yoonum.

Goy' a ret a rok no qol o matu, a ñaam pataas fo pursiin boo a giñ. No feet olaa wiin we a nga' xa qol den axe a yaqoox. Da mbuux lool, a ndet na ndok ale no genar d'ik we a nqaswaa :

- Genar faaxeer wene nguudu in.
- Ndol a fool a yokoox.
- Xaarites xar xewu ?
- Goy' it a yokoox a doonin ee : Roog-oo-roog andiim ke xewna.
- Wiin we faayeer too wo fi'un :
- Took no kenar oxe a layaa.

O yaal saate fee a xooy yoon dik we. Yaa ta ga'na tikoarik ke Ndol a taɓ lanq, ta foogee o ten fi'u calel pary'u kene.

Goy', layi in xa loq xa podnum xaariitof fee a wareena o xaw ?

Goy' a doonin ee a waaga o ñak o may yaam oxene xaariites oo.

Yirmeeno, no nqalaates xa loq teemeed fik soom xan a doy.

O yaal saate a lay a Goy' ee, keene kaa neew lool, teemeed tadik xan a faax yaam ke ta yaqna kaa may.

Ndol a jaaxid', a liitaa a kid ndax ta yirmel.

Ndol a dalfo lay ee boo um maaleel, nu nqooy haahate.

Ye haahate we a mbadiidna, Ndol a xed a den da cooxel nquqin.

- Ndol eetu o yer nquqin ne a wasil maalo.

Ye Goy' a ferna a yeraa rek, taaga lanq ke a mayu fo xa feg pataas fo pursoriin.

O kenar o xe : layi in xa loq xa podnum xaariitof a ware o xaw ?

- Teemeed tadik soom a doya.

Ye Goy' a maaleena baa a y'ut, naaga da sutel saate faa.

Goy' eetu sutoox saate faa. Ta xet fo faal a lay a den ee : Aparanti'es oxee garaa a cinj.

Xoosum laa a jega xa uf xa fak :

Ci'aanum a nuun.

Ye Ndol a fadiidna faal we a nqooyin : ee aparanti gari mene.

Yaam xar ?

Kelfa'of ci'u in xa uf axe ndefna took xooxof le. Ndaa kene refée xa uf, nofes a ndefu. Ndol a lay baa xij, fañtee faal waa a mbafa nof fik ke ten a ßis a den.

Ngir o rabdinoox Ndol a ñofa adoox o yoonum.

Ta xet fo xa caac' axaa na nqay'looxkaa, ta lay a den ee :

O paales oxe garaa a cinjes, o xe seqa laqa a cinjuma piic a mayu.

Ci'aanum a nuun.

Ye Goy' a fadiidna, xa caac' axe a nqooyin :

Ee ! ee ! gari mene.

Yaam xar ?

- Kelfa'of ci'u in xa piic axe ndefna no cerof.

- Ndaa kene refee xa piic, kiç pegoores oo !

- Goy' a wuuq baa xij, fañtee xa caac' axe a mbaf kiç ke a ßis a den.

Goy' a dad' a faaf o yoonum o soxodu xe. Ta xet fo xaaxay'lax waa na nqawlooxkaa tol. Ta cax a den da ngar.

- Nuun ðana we, Ndol oxe a cinjes a garaa.

Nu ɔokangaan rek nu anddin.

Qaariit nuun ke fegu nof ke. Ta bostoox a den a yuf.

'Baatnee, Ndol a fadiid, a ñaay'aa a fi' nen oxaa na jofaa me na den.

A xij lool. Ñaamee, yeree a fokat teen a yung. Ye Goy' a yookuuna kene layu :

Ahaa ! xaye rek o andkaa ne huptoonga pexey.

Ndol a fadiidangaa nu ndal tookum mbarin.

'Danna we a laqook no joc o leng.

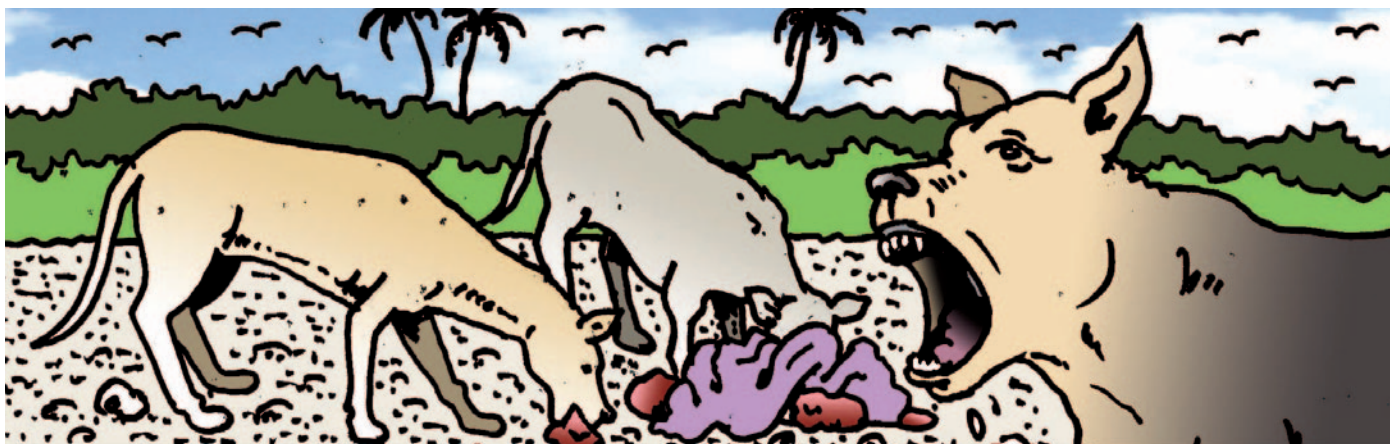
Ye Ndol a fadiidna da ndal tookum a mbarin. Goy' a moof maaga a fuudaa.

A sawar no ke ta rabdinooxaneena.

Na neene, xa fox a cookin. Neene ta jegateerna kic' kaa na yetooxan, xa fox axe a ndal tookum a pastin. A yoon alaa Ndol fa Goy' maaga dayu. Oleng na den mucee no taamaala ke. Yaam a yoon a luu ga'oona kaa warel o doon no ndigil. Ndaa a doonange no pexey pary'u, a yoon alaa xuudkee.

Maaga a yoon alaa Ndol fa Goy' a fagtu no kaa maleerna den.

Oxuu andeerna ne o fakititkaa wariro o jalaa oxe jegna laagi.

Goy' a doon teen ee : « yaa i mbokateena a ñaam, um lay boo xij ta jegooxin. Dayee maaga, ta fokataxinaam fo xa caac' da fis ki'ees ke fop. Mi tamit fokat'aanum fo dafax boo da mbaaj nofum ke. 'Daay'aam lool no ke rabdinooxaneema. » Ndaa, ndax keene fop a jaraan ? « Damaam ee o ten tooñaxam keene taxu boo um rabdinoox ». Naaga a yiiftu ee : » ndax a jara o xaa tooñoonga, o rabdinooxaa.» Naaga xa fox o c'ooku a goy', a njof maa ten yaam jegatee ki'c kaa yetooxuuna. Taaga a ndalu tookum a nqijlin lool.

Oxuu andeerna ne o fakititkaa wariro o jalaa o xe jegna laagi.

Laamit ke

- 1 Kum taamaala mbi'e mene ? Aniin mbi'un ?
- 2 Xar taxu Ndol a lay a Goy ee maalo fee o kenar oxe jegun ?
- 3 Na fum waxtu Goy fa Ndol a mberu a ñaac ale ?
- 4 Xar i mbaagu o nqotit na nax ale ?

Kumba o baayo le

Kumba o baayo le

Kumba o baayo laa gen'ina fo o kend ya'um o tew o fikandeer baa'um. Calel mayu ke kam mbind ne, Kumba sequn. Kaa fadeel itam a weneel. Kaaga fop o kend ya'um o xe naa fi'an. Penda o pog fapum oxe, jalkee dara a jolangaa bogoox boo xool fo fanas. A naanga jegaa bes Kumba beed a ret na mboy alaa ya'um a loolaa. Ngiin ngoor baa 'um motee. Sadoogee hate sax yaa o tewum a ñagadiloogna a Kumba. Yaam o tewum kaa gidoo gun yaa ta bug'ina hate a den. Calel mayu ke ta yongitna a tax ta xij baa weecit o laxad a sak a leng. Yaa o tew o soxodu xe na baa'um a yeguuna, kaa fadin a debin a sak ale. A doon teen a layin ee : reti na mbeel alaa Faasaaw maak, o laxad a sak ale.

Ye kumba laamtan mam a mbeel alaa a refu, ta dalfo riñin sa layin ee sutooxi mbind ne.

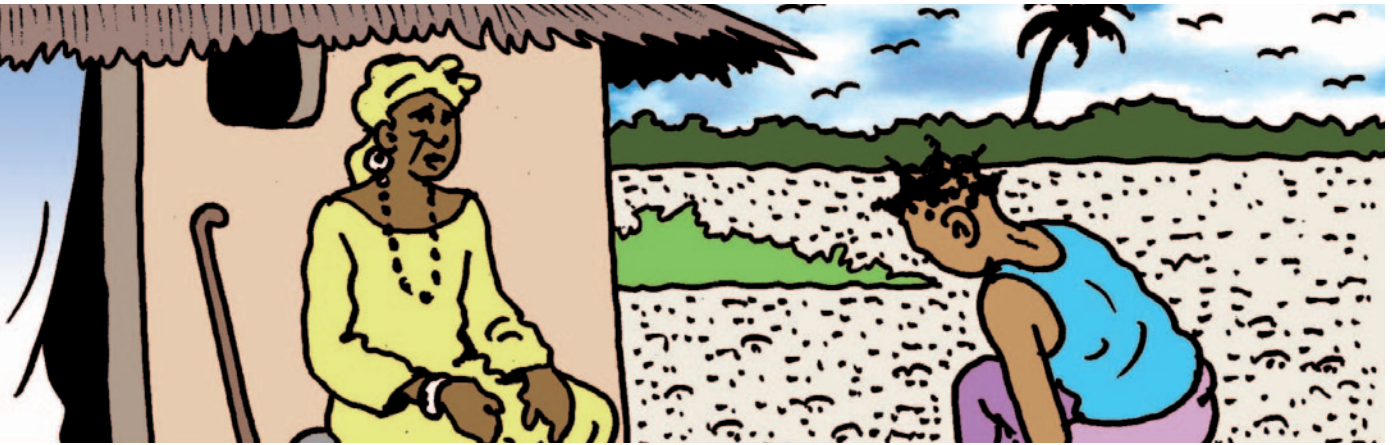
Naaga kumba a fi'u a siip na mbeel alaa kam o nibaan ole. Ye ta ñaayna xa yeng, teen a fadiidu duga ngiic naa na woqaa xooxum.

- Kumba gooknoox a simin ndaxar ne.

- O yaal ngiic ne a laamtin ee : o ßees, mam o sagaa wo soom o yeng olene ?

- Ta doonin ee o kend ya'es raxaxam ndax um laxadik a sak alene na mbeel alaa Faasaaw maak.

- Ngiic ne a layin ee : muu xotoona, yaasam jam a xetwong.

Kumba a ñaay'a kofu. A xet fo naak fik kaa naa ndaxraa fo a kaleera maalo laa naa jawaa xooxum. Ta gooknoox a simin a den. Da njookin a njal a ci'in o gaf fo ndanq maalo ßelu.

kumba baat o ñaay' xa yeng xa tadaq. Teen a xetu fo o tew o nogoyu oxaa moofna paam a ndok daaf a maak. Ta gooknoox a simnin.

- O Nogoy o xe a laamtin ee : mam o jofaa nene wo soom ?

- Ta doonin ee o kend ya'es raxaxam ndax um laxadik a sak alene na mbeel alaa Faasaaw maak.

- O Nogoy oxe a doonin ee a mbeel amaa ale oxey.

Mi rimu ke refna na koɓ ale fop. A doon teen ee: too mene refu mbind den. A layin ee : dooni mene a sak ale, saa unnoorin mbep ngaaf ndax da nju'oox. Yaa ta dibna rek o faɓ ole may muut fo kaaf. O bay mbidelum a may a saxal saac. Ye da nju'ooxna baa cut, o nogoy oxo a coodin o fic o neewu fo lalgand. Ta fe'noor a Kumba duga njoŋ ne. Xa ɓees axe, muumeen ke, a mbondooxangaa, fat o cuutaa den o ndang, leng-oo-leng. A fi'angaan da mboog ee piindiin ndefu meen ndax da teel o inoox. Baatne dara muumeen ke a ngatiid. Moon fee eetna o fadiid a dalfo duñnoox. Soo a doon teen ee : haa ! a tegeey no kiin na nqooña meen.

O Nogoy oxe jomi sa doon teen ee : a tegey' no kiin !

Mene de mi soom ref meen. Xe'ca koo bugaam o y'ax ?

Moon a layin ee : ha'aa bugiroong o y'ax de yaa, kaam deetlooxang soom.

Yaay fee no ßaabaan ke a lay xa ßeem ee ndetyo mbondook. Ye da mbondooxna, Kumba cuutaa den o leng-oo-leng ne o Nogoy oxe a layit'uuna. Ye mbeet ne xoolkaa, ßaabaan ke fop a mbudoox njoŋ ne. Saa njadooxaa ee piindiin fo kedeñ naa ŋataa den. Ye siik a layna, Kumba siifan a ñakit o Nogoy oxe, soo a ret a laxadik a sak ale.

Ye Kumba nomtooxiidna o Nogoy oxe a cooxin a ßoof a ßetak saa layin ßoofoo ßoof me ta gefkan. A doon teen ee boo o gefaa ßoof leng, fat o gim « woy o woot oo woy o woot. »

Ye ta gefna a ßoof ake, roog soom waagu, goor, rew, muumeen sutooru teen. Tikoorik mayu fo halal a sutoorta teen. Ta ref o njom'andaan. Wiin waaga fo tikorik ke fop a yoon o baayo le boo na saate'um. Ye kumba fadiidna baa at a sak ale o kend ya'um, oxeene kaa jomi.

Ye o kend ya'um o soxodu xe a ga'na kumba fo wiin mayu we da ngadwanin halal fee. Teen a ñalu Penda fee o ßeem, saa layin ee deeti o xene refeerna dara ke ta atna ! Teen a letnun a sak. A doon teen a layin ee roɗgandeen ndiiki-ndiiki too o laxadkin na mbeel alaa Faasaaw maak. Penda ñaay' xa yeng xa tadaq kam a koß ale a joot peel. No kirand ta fadiid no ngiic ne na woqaa xooxum. Simnafulee sax, ta foxu ee : naa rimeem mi oxe sogaa ga' ndaxar naa na woqaa xooxum.

Penda ee: kene de um wetandooxangaan no mbind naa um jambel o maamaab.

Ngiic ne xednin ee : me o retaa baa o jeg jam. Ta baat o ñaay' xa yeng xa tadaq. A xet fo naak fik kaa na ndaxraa fo a kaleera maalo laa na jawaa xooxum. Yaa Penda ga'na keene, a moy' o jomi. Teen a layu ee a xaadangaa xan a wetandoox ke ta ga'na fop. Ta baat o ñaay' xa yeng xa tadaq a fadiid no mbind ya' no muuneen ke.

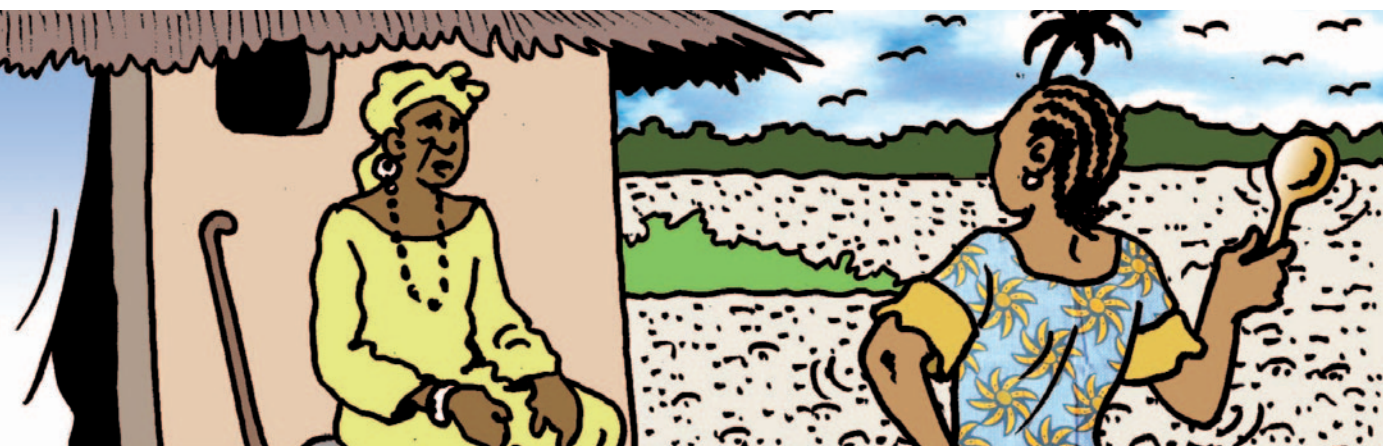
Penda laamtin ee :

- hee ! o Nogoy oxe ndax waagaxam o lay me a mbeel Faasaaw maak a refna.

O Nogoy oxe a doonin ee :

- O ßees, mene oo. Mi refu ya' no muuneen ke fop.

Penda layin ee : caaci kaam gar laxadiid a sak ale ya'es a coodaxama.
O Nogoy oxe a jawnoorin a cu'ax saac, njaw ne niid lool. Ye da
nju'ooxna baa cut, Yaay fee no muuneen ke a coodin o fiic o xocu.
A layin ee reti wondoox duga njon ne.

O Nogoy oxe doon teen ee naangi cuutaa den o leng-oo-leng too eetit
na Moon. Ye moon a daanna baa xilaa, Penda dibin o fiic ole no ndiiñ
baa daaw o hiic ole. Teen Moon a fooltu no njon ne, a siidaa fo fo'oy
a yuf a sutoox a ndok ale. Baatne muuneen ke ndibeena fop a ndeef
tookum a sutoox a cuf.

Yaa mbeet a xoolaa Penda ret a laxadik a sak ale.

Ye Penda nomtooxiidna no mbind ne, yaay fee no muuneen ke a cooxin a boof a betak. Ta lalgandin ne ta fi'it'uuna fa Kumba. Ye Penda nomtooxaa boo kam a koɓ alaa, ta geenoox a gimaa « woy o woot oo woy o woot ». Ndaa me ta war'ina gefit boof eetaand le ta xaalaat ee :

- Xar taxu o Nogoy o xe a bug' in eet o gef olene xay' o olaana ?

Ta gim, a gef boof betkandeer le. muuneen soxodu ke fop a sutoor no boof le. Da cax a Penda boo ta yoq xeeñ le andoona ee a tud sax bugiran. Ndiif ne kaf xeeñ laa a yet fo ten kofu saa gimaa ee :

« o ndebandoong oxe ret'ina na mbeel alaa Faasaaw maak, xeeñum oxey ». Ye ndiif ne fadiidna na saate fee. A xay'a xeeñ le ta sam kam a saxal saac' ale o tew o soxodu xe a xembandoogna.

Laamit ke

- 1 Xar taxu Kumba a ret na mbeel alaa Faasaaw maak ?
- 2 Xar o tew o soxodu xe a hinya'u Kumba ye ta lulan na mbeel alaa Faasaaw maak ?
- 3 Xar o tew o soxodu xe a hinya'u Penda ye ta lulan na mbeel alaa Faasaaw maak ?
- 4 Xar nu mbaagu nqotit na nax aleene ?

Ce livret gradué a été conçu et imprimé grâce à l'appui généreux du peuple américain à travers l'Agence des Etats-Unis pour le Développement International (USAID).

USAID
DU PEUPLE AMERICAIN